

ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО ПОЛЬЩІ

*інформаційний пакет для іноземців,
які проживають у Кракові*

**Центр Правової
Допомоги**
ім. Халіни Неть

ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО ПОЛЬЩІ

*інформаційний пакет для іноземців,
які проживають у Кракові*

Зміст

1	Робота	8
1.1.	Принципи виконання роботи	8
1.2.	Правила здійснення господарської діяльності	16
1.3.	Загроза торгівлею людьми	20
1.4.	Проблема примусової праці	22
2.	Проживання	22
2.1.	Оренда житла, котре входить до складу житлового фонду Гміни	22
2.2.	Засади оренди квартир	23
3.	Водійські права:	25
3.1.	Дійсність іноземних водійських прав у Польщі	25
3.2.	Правила отримання водійських прав	25
3.3.	Реєстрація автомобіля	28
4.	Соціальне страхування та соціальна допомога	30
4.1.	Особи, які мають право на надання соціальної Іноземці, хто звертається про надання статусу біженця	30
4.2.	на території республіки Польща	31
4.3.	інтеграційна Допомога для іноземців, які отримали в Польщі статус біженця або додатковий захист	32
4.4.	Форми соціальної допомоги:	34
4.5.	Спосіб надання соціальної допомоги	38
4.6.	Пенсія та допомога по інвалідності	39
5.	Охорона здоров'я	40

6.	Освіта	41
6.1.	Дитячий садок і нульовий клас	41
6.2.	Початкова школа, гімназія та школа понадгімназійна	42
6.3.	Вища освіта	43
7.	Жертви злочинів	43
	Отримання відшкодування у випадку комунальних	
7.1.	проблем	44
	Отримання відшкодування у випадку шкоди, пов'язаної	
7.2.	з закладом праці	44
8.	Корисні адреси:	46
8.1.	Офіси	46
8.2.	Організації	48
8.3.	Державні поліклініки та медичні центри	49
8.4.	Поліцейські відділи в Центрі міста	49

ВСТУП

Краків – столиця малопольського воєводства, а також історична столиця Польщі, культурний, академічний і науковий центр, який вже багато років приваблює натовпи студентів, туристів і підприємців. Серед людей, що приїжджають у наше місто багато іноземців, громадян ЄС або третіх країн, які в силу різних причин – особистих, наукових, економічних, вирішують залишитися тут на довго.

Ця брошура являє собою пакет основних відомостей, які іноземець, який перебуває у Польщі на законних підставах, повинен знати, щоб його проживання у Кракові було повноцінним, щоб він міг почувати себе в безпеці і повною мірою користуватися своїми правами. Тут висвітлено найважливіші питання, зокрема, соціальне страхування, доступ до освіти і охорони здоров'я, виконання роботи, оренда помешкання. Всі дані мають практичне значення, а автори проекту намагалися складні адміністративні процедури подати в доступній і зрозумілій формі для цільової аудиторії – іноземців, які живуть у Кракові.

1. Робота

1.1. Принципи виконання роботи

Краків є дуже важливим економічним центром, відкритим для створення нових підприємств, а, отже, і нових робочих місць. У зв'язку з динамічним розвитком економічних зон навколо Кракова і численних корпорацій в межах нашого міста, багато іноземців, вирішує залишитися тут на довго і скористатися з перспектив працевлаштування, які перед ними відкриваються, або приїжджає до Кракова тільки для того, щоб знайти роботу. Однак не слід забувати, що можливість прийняття і виконання роботи в Польщі іноземцями є суворо регламентованою і цього регламенту необхідно дотримуватися, як іноземцеві, так і його роботодавцю.

Аналіз чинного законодавства стосовно працевлаштування іноземців у Польщі дозволяє зробити висновок, що щодо можливості прийняття і виконання роботи іноземцями, законодавець зробив поділ іноземців з огляду на громадянство: на громадян країн Європейського Союзу та інших держав, тобто громадян третіх країн, встановлюючи по відношенню до кожної з цих груп інший спосіб отримання роботи.

Ще одним фактором, який відрізняє правове становище іноземців у сфері отримання роботи буде наявність у них підстави для перебування¹. У зв'язку з цим необхідно, щоб, насамперед, Ваше перебування на території Польщі було законним. У свою чергу, те, чи можете ви виконувати роботу без додаткового дозволу на працю² буде залежати від того, яка у Вас підстава для перебування.

ГРОМАДЯНИ ЄС, ЄЕЗ ТА ШВЕЙЦАРІЇ

Громадяни ЄС мають право вільно пересуватися і проживати на території держав-членів. Крім того, однією з основних гарантій, які діють на їхній території, є право на вільне пересування робочої сили, яке дає можливість працевлаштування в будь-якій державі ЄС, на основі принципу рівного ставлення до всіх громадян держав-членів ЄС щодо умов

1 Підстава для перебування – право на перебування на даній території. В Польщі існують наступні підстави для перебування: статус біженця; додатковий захист; дозвіл на перебування на гуманітарних підставах; згода на надання притулку; дозвіл на постійне перебування; дозвіл на довгострокове перебування резидента ЄС; дозвіл на тимчасове перебування віза

2 Дозвіл на працю – документ, що видається за заявою суб'єкта, уповноваженого до виконання роботи, відповідним воєводою місцевості, де офіційно знаходиться офіс або місце проживання роботодавця, що дає право іноземцеві отримати легальну роботу в Польщі, за умови наявності у іноземця візи чи дозволу на тимчасове перебування, що передбачає виконання праці у Польщі.

праці та зайнятості, у тому числі винагороди. Зазначені гарантії поширюються також на членів сімей працівників-мігрантів – громадян держав-членів.

Якщо Ви громадянин країни – члена ЄС, Європейської економічної зони або Швейцарії, то Ви можете отримати роботу в Польщі без необхідності отримання дозволу на працю і, зокрема: проживати в Польщі у зв'язку з роботою; залишитися тут і після закінчення трудових відносин, якщо виконані умови, передбачені правом ЄС; трактування на рівні з громадянами Польщі щодо доступу до праці, умов праці, а також соціальних та податкових пільг. Подібні права мають, також, члени Ваших сімей.

Членом сім'ї вважається людина, з якою ви знаходитесь у шлюбі, що визнається польським законодавством або Ваш нащадок, тобто: дитина, усиновлена дитина, онук. Більше того, право на працю буде поширюватися також на нащадків Вашого чоловіка/дружини, якщо вони не досягли 21-річного віку або залишаються на Вашому утриманні або на утриманні Вашого чоловіка/дружини, а також Ваші батьки, якщо вони перебувають на Вашому утриманні.

ГРОМАДЯНИ ТРЕТІХ КРАЇН

Громадяни третіх країн, тобто країн, які не є членами Євросоюзу, також мають право на працевлаштування на території Польщі, однак їх доступ до ринку праці буде залежати від підстави для перебування, яка дає право на законне перебування на території РП.

• БЕЗ ДОДАТКОВОГО ДОЗВОЛУ НА ПРАЦЮ

Якщо:

- ✓ Надано **статус біженця**
- ✓ Вам надано **додатковий захист**
- ✓ отримано **дозвіл на проживання з гуманітарних поглядів**
- ✓ отримано **дозвіл на толерантне перебування**
- ✓ Вам надано **тимчасовий захист на території Республіки Польща**

→ **У Вас є право на виконання роботи на території РП без додаткових дозволів.**

Від отримання дозволу на працю звільняється **також Ваш чоловік/дружина та нащадок** (до 21 року, або якщо він перебуває на Вашому утриманні), якому надано дозвіл на тимчасове перебування на території Республіки Польща.

УВАГА! В ході процедури отримання статусу біженця, як правило, Ви не можете працювати! Однак, якщо після закінчення 6 місяців з дня по-

дання заяви про отримання статусу біженця, голова управління у Справах Іноземців не винесе рішення у якості органу першої інстанції, а причина не видання цього рішення в зазначений термін, не залежить від Вас, то Ви маєте право подати Начальнику Управління заяву про видачу довідки, яка, разом із тимчасовим посвідченням особи, буде підставою для Вас та Вашого чоловіка/дружини, від імені якого Ви подали заяву, для виконання роботи на території РП.

Уповноваженим до виконання роботи на території Республіки Польща **без додаткових документів**, які дозволяють приймати на роботу та виконувати її, є громадяни третіх країн, що отримали в Польщі:

- ✓ Дозвіл на **постійне перебування**
- ✓ Дозвіл на **довгострокове перебування резидента ЄС**

а також члени його сім'ї.

В цьому місці слід також зазначити, що в деяких випадках норми, які регулюють питання працевлаштування іноземців на території Польщі, звільняють громадян третіх країн від обов'язку отримання дозволу на роботу³.

Ви звільняєтесь від обов'язку отримання дозволу на працю і можете почати працювати на території Польщі без такого дозволу, якщо, наприклад:

- ✓ У Вас є дозвіл на тимчасове перебування, наприклад:
 - З ціллю навчання у навчальному закладі
 - З ціллю проведення наукових досліджень
 - У зв'язку із особливою ситуацією в сім'ї – розлучення, поділ, смерть чоловіка/дружини
 - З ціллю возз'єднання з сім'єю
 - У зв'язку з тим, що ви стали жертвою торгівлі людьми
 - У зв'язку з іншими обставинами.
- ✓ Ви є **чоловіком/дружиною громадянина Польщі**
- ✓ У Вас є дійсна **Карта Поляка**

Крім того, польський законодавець виділив категорії осіб, яким у зв'язку з особливим характером виконуваних завдань, або статусом, роботодавці можуть довірити виконання роботи на території нашої країни без клопотання про отримання дозволу на роботу⁴.

³ Ст. 87 ч. 2 Закону про сприяння зайнятості та установи ринку праці (З.В. 2004 № 99, поз. 1001, З.В. від 2015 р. поз. 149)

⁴ Розпорядження Міністра праці і соціальної політики у справі випадків, в яких доручити виконання роботи іноземцеві на території Республіки Польща, дозволяється без необхідності отримання дозволу на працю від 21 квітня 2015 р. (З.В. від 2015 р. поз. 588)

Роботодавець може доручити Вам виконувати роботу на території РП **без необхідності отримання дозволу на роботу**, якщо Ви маєте працювати, зокрема, як іноземець:

- ✓ Що проводить навчання
- ✓ Що бере участь у професійному стажуванні, або відповідальний за реалізацію програм Європейського Союзу або інших міжнародних програм допомоги
- ✓ вчитель іноземних мов або ведучий занять іноземними мовами, що виконує роботу в рамках міжнародних угод та домовленостей
- ✓ член збройних сил або цивільного персоналу в міжнародних військових структурах
- ✓ постійний кореспондент іноземних засобів масової інформації
- ✓ доповідач на певній лекції, доповіді або презентації
- ✓ спортсмен, що представляє Польщу під час спортивних змагань
- ✓ студент денної форми навчання, в період липень – вересень

• НЕОБХІДНИЙ ДОЗВІЛ НА ПРАЦЮ

В інших випадках, щоб іноземний громадянин, який законно перебуває на території Польщі, міг виконувати роботу, йому знадобиться дозвіл на роботу, тобто документ, що дає право влаштуватися на легальну роботу в Польщі іноземцеві, який тут перебуває, на основі дійсного дозволу на перебування.

Дозвіл на працю необхідно отримати, якщо Ви, як громадянин третьої держави, будете, у тому числі:

- працювати у **Польщі на підставі договору** (це може бути трудовий договір або цивільно-правовий договір, тобто договір підряду або договір про надання послуг) **з особою**, місцезнаходження якої або місце проживання або відділ, підприємство або інша організаційна форма діяльності, перебуває **на території Республіки Польща**
- працювати в **правлінні юридичної особи**, внесеної до реєстру підприємців або такої, що є корпорацією в організації, **а термін Вашого перебування** на території Республіки Польща перевищував **би в загальній кількості 6 місяців протягом наступних 12 місяців**
- працювати у **іноземного роботодавця і будете, відправленні у відрядження** на територію Республіки Польща **на період, що перевищує 30 днів** у календарному році до відділу або підприємства іноземної юридичної особи, або пов'язаної юридичної особи, в розумінні Закону від 26 липня 1991 року Про прибутковий податок з фізичних осіб, з іноземним роботодавцем.

Щоб мати можливість працювати в Польщі на підставі дозволу на роботу, необхідно, перш за все, - як іноземцеві з країни за межами Європейського Союзу, - перебувати в Польщі легально. У польському законодавстві чітко вказано, що...

... **підставою для перебування**, наявність якої дає право громадянину третьої держави на отримання роботи, на підставі дозволу на роботу, є:

- ✓ **національна віза**
- ✓ **віза Шенген**
 - УВАГА! Не стосується національної візи або візи Шенген, виданої для:
 - туризму
 - тимчасової охорони
 - перебування на гуманітарних підставах, враховуючи інтерес держави або міжнародні зобов'язання
- ✓ інша **підстава для перебування, видана іншою країною зони Шенген**
- ✓ перебування в Польщі в **рамках безвізового режиму**
- ✓ **дозвіл на тимчасове перебування**
 - УВАГА! Не поширюється на дозвіл, наданий, у зв'язку з обов'язком з'явитися до польського органу публічної влади

Таким чином, якщо ви перебуваєте в Польщі по туристичній візі і у вас є дозвіл на роботу, це не дає права на роботу, бо тільки вище перераховані документи для перебування дають право на роботу. У такому випадку вам слід спочатку спробувати отримати дозвіл на тимчасове перебування, або робочу візу.

Про видачу дозволу на роботу звертається особа, що **пропонує іноземцю виконання роботи**, тобто роботодавець. Це означає, що заяву про видачу дозволу на роботу для іноземця подає роботодавець, який буде учасником цього процесу.

Дозвіл на роботу **видається воєводою**, а, отже, заява повинна бути подана до Управління Воєводства, відповідно до місця розташування роботодавця або його місця проживання.

Воєвода видає дозвіл, якщо:

1. сума винагороди, яка буде визначена в договорі з іноземцем не буде нижчою від заробітної плати працівників, які виконують аналогічну роботу або перебувають на такій же посаді;
2. особа, що забезпечує роботою іноземця, долучила до заяви про видачу дозволу на роботу, інформацію, отриману від старости, відпо-

відно до основного місця виконання роботи іноземцем, про відсутність можливості задоволення потреби в персоналі роботодавця на підставі реєстрів безробітних і шукаючих роботу, або про негативний результат відбору, організованого для роботодавця.

Дозвіл на роботу видається **для конкретного іноземця на певний строк, але не більше, ніж на 3 роки і може бути продовжений**. У дозволі перераховані, зокрема:

- суб'єкт, що забезпечує виконання роботи іноземцем
- посада або вид виконуваної роботи
- мінімальний рівень зарплати, який іноземець може отримувати
- вимірювання часу роботи
- строк дії дозволу.

Робота, таким чином, вважається законною тільки в тому випадку, коли іноземець виконує **ту** роботу, яка була вказана в дозволі. Це означає, що якщо іноземець хоче змінити роботу (тобто роботодавця або / та посаду або галузь, в якій працює), він повинен отримати **новий дозвіл**.

• **ДОЗВІЛ НА ТИМЧАСОВЕ ПЕРЕБУВАННЯ І ПРАЦЮ**

Варто відзначити, що з 2014 року запроваджено новий вид дозволу на перебування, призначений для тих громадян третіх країн, для яких основою і метою перебування в Польщі є виконання роботи - **дозвіл на тимчасове перебування і роботу**. Іноземець, який подає заяву про видачу дозволу на тимчасове перебування на підставі роботи в Польщі, для того, щоб працювати не повинен окремо отримувати дозвіл на роботу. У разі отримання дозволу на тимчасове перебування і роботу, **видача карти для перебування засвідчує право іноземця, працювати в Польщі**, на конкретного роботодавця та на умовах, зазначених у рішенні про надання дозволу.

У разі отримання дозволу на тимчасове перебування і роботу, іноземець повинен мати, зокрема:

- медичну страховку
- надати документи, що підтверджують наявність джерела стабільного

і регулярного доходу, достатнього для покриття вартості утримання себе та членів сім'ї, які перебувають на утриманні іноземця

- документи, що підтверджують наявність гарантованого місця проживання
- інформацію, отриману від старости, про результат дослідження ринку праці, яка є підтвердженням того, що роботодавець не має можливості задовольнити кадрові потреби на місцевому ринку праці
- укладений з роботодавцем трудовий договір або цивільно-правовий договір.

Рішення про надання дозволу на тимчасове перебування і роботу повинне містити: дані про роботодавця іноземця, посада, на яку іноземець працевлаштований, мінімальна заробітна плата, яку може одержати іноземний громадянин на даній посаді, час роботи, вид договору, на підставі якого іноземець повинен виконувати роботу. У разі, якщо іноземець має намір **працювати у декількох роботодавців**, то у рішенні зазначається інформація про цих кількох роботодавців, а умови роботи будуть визначені окремо для кожного суб'єкта (роботодавця).

Зарплата іноземця не може бути нижчою, ніж розмір заробітної плати працівників, які виконують роботу стільки ж часу, роботу аналогічного типу або на аналогічній посаді.

Дозвіл на тимчасове перебування і роботу видається **максимум на 3 роки**. Термін дії дозволу на перебування і роботу, однак, **може бути коротшим**. Як правило, строк, на який видається дозвіл на перебування і роботу залежить від наданих іноземцем документів. Наприклад, у випадку, коли іноземець має підписаний контракт із роботодавцем на 2 роки, то в цьому випадку дозвіл на перебування і роботу, також буде видано не більше ніж на 2 роки.

Якщо, в період дії дозволу, Ви вирішите змінити роботодавця або Ваші умови працевлаштування, зазначені в дозволі, будуть змінені, то ви повинні подати в воєводське управління за місцем Вашого проживання **заяву про зміну дозволу**. Однак у випадку зміни єдине, місця роботи або місця проживання, назви або організаційно-правової форми роботодавця або в разі придбання роботодавця чи його частини іншим роботодавцем, не потрібно змінювати або видавати новий дозвіл на тимчасове перебування і роботу. Якщо Ви не дотримаєтеся обов'язку

повідомити Воєводі про, наприклад, зміну посади або про те, що Ваша зарплата стала нижчою, то воєвода відмінить, тобто анулює дозвіл на тимчасове перебування і роботу.

Перебуваючи в Польщі на підставі дозволу на тимчасове перебування і роботу, Ви зобов'язані **повідомити в письмовій формі воєводу**, відповідно до Вашого місця перебування, **про втрату роботи у будь-якого з роботодавців**, зазначених у рішенні про видачу дозволу на тимчасове перебування і роботу, **протягом 15 робочих днів з моменту її втрати**. Якщо Ви повідомите у встановлений строк у письмовій формі воєводу про втрату роботи, то Ваш дозвіл на тимчасове перебування і роботу не може бути відкликаний протягом 30 днів, від дня втрати роботи. Якщо протягом 30 днів з моменту втрати роботи і повідомлення про цей факт воєводи, Ви не знайдете нову роботу, то Ваш дозвіл на тимчасове перебування і роботу може бути анульовано. Якщо, в свою чергу, протягом 30 днів ви знайдете нового роботодавця і отримаєте новий дозвіл на тимчасове перебування і роботу, це як і раніше буде підставою для легального перебування в Польщі.

• **ЗАЯВА ПРО НАМІР ПРИЙНЯТИ НА РОБОТУ ІНОЗЕМЦЯ**

У питанні права на виконання роботи на території Польщі громадянами третіх країн, слід також звернути увагу на особливий статус, який законодавець визначив для громадян шести країн: Республіки Вірменія, Республіки Білорусь, Республіки Грузія, Республіки Молдова, Російської Федерації або України.

Якщо ви є громадянином однієї з перелічених держав, то роботодавець може доручити Вам виконання роботи без необхідності отримання дозволу на роботу, якщо:

- ви повинні виконувати роботу на **строк, що не перевищує 6 місяців протягом наступних 12 місяців**, незалежно від кількості роботодавців
- перед початком роботи, Відділ Праці Повяту, відповідно до місця постійного перебування чи місцезнаходження працівника, зареєстрував **письмову заяву роботодавця про намір прийняти на роботу іноземця**
- робота буде виконуватись на підставі **письмового договору** – трудового або цивільно-правового договору, на умовах, зазначених у заяві

У заяві про намір працювати, повинна міститися інформація про:

- іноземця, якому має бути доручено роботу
- назва посади
- місце виконання роботи
- дату початку та період виконання робіт
- тип договору, що становить основу виконання роботи
- розмір заробітної плати за роботу

а також про:

- відсутність можливості задоволення потреби в персоналі на місцевому ринку праці
- ознайомлення з правилами, пов'язаними з перебуванням і роботою іноземних громадян

Роботодавець передає оригінал заяви іноземцю, якого збирається найняти, тому, якщо ви перебуваєте за кордоном, роботодавець повинен направити Вам заяву поштою.

Зареєстрована заява є підставою для отримання іноземцем документів, підтверджуючих право перебування. Якщо Ви перебуваєте за кордоном, то після отримання від роботодавця заяви, Ви можете звернутися в польське консульство у країні Вашого проживання, для отримання візи з метою виконання роботи. Коли Ви вже будете в Польщі, Ви зможете подати заяву про видачу дозволу на тимчасове перебування.

УВАГА! Зареєстрована заява є підтвердженням того, що ви маєте право на короткострокову роботу у даного роботодавця в Польщі, проте, не є документом, що підтверджує роботу у цього роботодавця. Документом, що підтверджує роботу є трудовий договір або цивільно-правовий договір. Після приїзду в Польщу ви повинні простежити, щоб перед початком роботи роботодавець уклав з Вами письмову угоду. Відсутність письмового договору є однією з підстав визнання Вашої роботи незаконною!

Роботодавець зобов'язаний протягом 7 днів з дня початку роботи подати Ваші документи для соціального страхування і медичного стра-

хування, що надасть право на безкоштовні послуги в галузі охорони здоров'я (за винятком договорів підряду).

Гарний розвиток вашої співпраці може бути підставою для того, що роботодавець буде зацікавлений у співпраці з Вами протягом більш як 6 місяців. В цьому випадку, через 3 місяці після прийняття Вас на роботу, він може подати заяву про видачу дозволу на роботу; у цьому разі не вимагається перевірка ринку праці відповідним старостою.

УВАГА! Співробітники державної адміністрації звертають увагу на велику обережність при використанні цієї процедури. Нею часто зловживають. На ці зловживання, особливо наражаються особи, які користуються послугами неофіційних "посередників" пошуку роботи. По прибутті до Польщі, може виявитися, що умови праці і оплати відрізняються від тих, які обіцяли. Варто також пам'ятати, що процедура видачі заяви в Польщі є безкоштовною, тому **вимагання платежів від іноземця за видачу або передачу йому цього документа є незаконними.**

У разі сумнівів перед прийняттям рішення про виїзд варто перевірити свого майбутнього роботодавця – наприклад, зателефонувати йому або перевірити його в базі REGON (www.stat.gov.pl/regon) або KRS (www.krs-online.com.pl). Якщо суб'єктом роботи є польське агентство тимчасової роботи, воно повинно бути в Національному Реєстрі Агентства з Працевлаштування (www.kraz.praca.gov.pl).

1.2. Правила здійснення господарської діяльності

Так само, як і в питанні прийняття і виконання роботи в інтересах роботодавця іноземцями, які перебувають у Польщі, до початку здійснення **господарської діяльності – тобто, прибуткової виробничої діяльності, а також, будівельної, торгівельної, з надання послуг, а також професійної діяльності, здійснюваної в організований і безперервний спосіб**, ви повинні перевірити, чи є відповідні закони, що надають Вам на це право.

ХТО МОЖЕ ЗАРЕЄСТРУВАТИ ТА ЗДІЙСНЮВАТИ ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ В ПОЛЬЩІ?

Деякі іноземці - **фізичні особи**, які не мають польського громадянства, що хочуть отримати в Польщі **статус підприємця**, тобто особи, що здійснює від свого імені підприємницьку діяльність, можуть реє-

струвати і здійснювати господарську діяльність на таких же засадах, як польські громадяни. Згідно чинного законодавства, іноземці можуть реєструвати і здійснювати будь-який, дозволений законом, вид господарської діяльності.

-- Якщо Ви є:

- громадянином держави-члена Європейського Союзу,
- держави-члена Європейської Асоціації Вільної Торгівлі
- сторони договору про Європейський Економічний простір або
- громадянином держави, що не є стороною угоди про Європейський Економічний простір, яка може користуватися свободою підприємництва, на підставі договорів, укладених цією державою з Європейським Союзом та його державами-членами
 - » ви можете вести підприємницьку діяльність на таких же засадах, як польські громадяни.

-- Якщо ви є громадянином третьої держави, то ви зможете реєструвати і здійснювати господарську діяльність на території Польщі на таких самих засадах, як польські громадяни, якщо у вас є:

- дозвіл на постійне перебування
- дозвіл на довготермінове перебування резидента Європейського Союзу
- дозвіл на тимчасове перебування
 - надане члену сім'ї іноземця з метою возз'єднання з сім'єю
 - видане на підставі дозволу на довготермінове перебування резидента ЄС, наданого іншою, ніж Польща, державою-членом ЄС, якщо така людина надасть аргументи для свого проживання у Польщі;
 - надане члену сім'ї іноземця, який має дозвіл на довготермінове перебування резидента ЄС, наданий іншою державою, ніж Польща, і який надасть аргументи для проживання в Польщі, якщо такий член сім'ї перебував з іноземцем в іншій державі-члені ЄС і хоче разом з ним перебувати в Польщі;
 - надане для початку або продовження стаціонарного навчання у вищому навчальному закладі або на денній аспірантурі;

- статус біженця
- додатковий захист
- дозвіл на перебування на гуманітарних підставах та надання притулку
- Ви є чоловіком/дружиною громадянина Польщі, і у зв'язку з цим маєте дозвіл на тимчасове перебування
- дозвіл на тимчасове перебування з метою здійснення підприємницької діяльності, який надано на підставі вже існуючої господарської діяльності, на підставі запису в CEIDG

Крім того, Ви в цьому питанні маєте такі ж права, як і польські громадяни, якщо:

- Вам надано тимчасовий захист на території РП
- У Вас є дійсна Карта Поляка
- Ви є членом сім'ї громадянина ЄС, що перебуває на території Польщі

Іноземці, які не були враховані вище, основою законного перебування яких на території Республіки Польща є інша підстава для перебування, наприклад, віза, також мають право на ведення підприємницької діяльності в Польщі, але в певних межах.

Як правило, інші іноземці можуть вести підприємницьку діяльність лише у вигляді:

- Командитного товариства
- Командитно-акціонерного товариства
- Товариства з обмеженою відповідальністю
- Акціонерного товариства

Вони також можуть приєднуватися до таких компаній, крім того, можуть отримувати або купувати їх частки або акції, із застереженням, що міжнародні договори між окремими державами не передбачають іншого, вводячи додаткові обмеження і розширюючи повноваження. У зв'язку з цим, Ви повинні переконатися в тому, що стосовно Вашої країни походження не застосовується такий міжнародний договір – потрібну інформацію ви знайдете в інтернет-базах даних трактатів на сайті Міністерства Закордонних Справ.

Якщо ви хочете створити одну з цих чотирьох компаній, тоді вам не обов'язково мати дозвіл для перебування в Польщі, так як більшість процедур можна зробити через Інтернет (наприклад, умовою здійснен-

ня господарської діяльності, є подача заяви про включення її до Центрального Обліку та Інформації про Господарську Діяльність CEIDG, що можна зробити через Інтернет; після отримання запису у CEIDG ви зможете подати заяву до консульства Польщі в своїй країні походження про видачу візи на підставі ведення бізнесу). У ситуації ж, коли Ви захочете виконувати у своїй організації певну роботу, то ви будете зобов'язані отримати дозвіл на роботу та мати дозвіл на перебування в Польщі. Так само, якщо Ви хочете здійснювати господарську діяльність на таких же засадах, що і польські громадяни (тобто в іншій формі підприємницької діяльності, ніж зазначені вище чотири типи організацій), вам доведеться мати відповідну підставу для перебування у Польщі.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ПЕРЕБУВАННЯ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ПРОВАДЖЕННЯМ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Віза

Іноземець, який здійснює в Польщі господарську діяльність, може подати заяву на візу до Польщі на підставі ведення бізнесу. Крім основного пакету документів, необхідного для отримання візи в консульстві Польщі, необхідно подати документи, які підтверджують ведення господарської діяльності в Польщі, наприклад, запис у судовому реєстрі, нотаріально завірена угода про створення організації, довідку з податкової інспекції про відсутність податкових заборгованостей. Слід, однак, мати на увазі, що віза в Польщу не може бути видана у зв'язку з метою ведення господарської діяльності, хіба що іноземець аргументує свій намір і необхідність виїзду у Польщу. В такому випадку, консул буде вирішувати, чи представлені докази є достатніми, щоб видати візу.

Дозвіл на тимчасове перебування

Іноземець, який перебуває у Польщі і здійснює господарську діяльність у формі командитного товариства, командитно-акціонерного товариства, акціонерного товариства або товариства з обмеженою відповідальністю, може подати заяву на дозвіл на тимчасове перебування в цілях ведення підприємницької діяльності.

Дозвіл на тимчасове перебування в цілях ведення підприємницької діяльності є однією з багатьох форм легального перебування іноземця та тісно пов'язаний з метою здійснення господарської діяльності, так як

саме для реалізації такої мети його буде надано.

В цьому випадку необхідно пам'ятати про загальні умови надання дозволів на тимчасове перебування, а саме, що підставою для видачі дозволу повинні бути такі обставини, які виправдовують перебування іноземця на території Польщі на термін більш ніж 3 місяці. Дозвіл на тимчасове перебування видається на період, необхідний для реалізації мети перебування іноземця на території Польщі від 3 місяців до 3 років, з можливістю отримання наступного дозволу.

Подаючи заяву про отримання дозволу на тимчасове перебування в цілях здійснення підприємницької діяльності, іноземець повинен довести мету перебування в Польщі – наміри здійснення господарської діяльності, а, крім того, надати медичну страховку або підтвердження покриття страховою компанією витрат на лікування на території Польщі, джерело стабільного і регулярного доходу, достатнього для покриття вартості утримання себе та сім'ї, згода компетентного органу на заняття певної посади, якщо обов'язок її отримання передбачено вимогами окремих законів і забезпечити місце проживання.

Крім того, здійснюючи або маючи намір виконувати роботу у створеній вами компанії, Ви повинні надати підтвердження, що діяльність цієї компанії є або буде корисна для польської економіки (тобто, наприклад, сприяє зростанню інвестицій, розвитку технологій, впровадження вигідних інновацій або створення нових робочих місць), і представити документи, що підтверджують це. Таким чином, слід зробити висновок, що видача позитивного рішення про надання дозволу залежить від оцінки підприємства – юридичної особи, що провадить господарську діяльність, з якою пов'язаний іноземець, за критерієм отриманого доходу і створення робочих місць, наприклад, істотним критерієм, що підтверджує цей факт є документальне підтвердження, що у фірмі іноземця працевлаштовано щонайменше 2 громадянина Польщі.

1.3. Загроза торгівлею людьми

Торгівля людьми є злочином і карається законом.

Як визначено в польському кримінальному кодексі, торгівля людьми відноситься до фізичних осіб і може приймати різні форми, тобто може відбуватися шляхом:

- вербування,

- транспортування,
- доставка,
- передача,
- утримування або
- затримання даної особи – жертви торгівлі людьми.

Щоб мати можливість кваліфікувати зазначені вище діяння, як торгівля людьми, то вони повинні здійснюватися із застосуванням:

- насильства або загрози,
- викрадення,
- обману,
- введення в оману або використання омани або нездатності належного розуміння того що відбувається,
- зловживання залежністю,
- використання критичного положення або стану безпорадності,
- надання або отримання майнової чи особистої вигоди, або обіцянки її особі, яка здійснює догляд або опіку над іншою людиною.

Дія, яка відповідає вищевказаним умовам також повинна відбуватися **з певною метою – це використання**, навіть за згодою особи, що використовується. Зазначене використання може бути, наприклад:

- в проституції,
- порнографії або інших формах сексуального використання,
- у роботі або послугах, примусового характеру,
- у жебрацтві,
- в рабстві або інших формах використання, що принижують гідність людини або
- для отримання клітин, тканин або органів з порушенням положень закону.

Слід мати на увазі, що якщо дії винуватця спрямовані на дитину, тобто неповнолітнього, що не досяг 18 років, вони являють собою торгівлю людьми, навіть якщо не були використані перераховані вище методи або засоби.

Серед осіб, найбільш схильних стати жертвою торгівлі людьми, визначають:

- неповнолітніх
- які перебувають у складній життєвій ситуації
- шукають роботу за кордоном, без знання мови, законів і культури країни, в якій вони опинилися.

Всім особам, які стали жертвами торгівлі людьми, надається право на допомогу, незважаючи на їх громадянство чи правовий статус!

Безкоштовну допомогу можна отримати в **Національному інтервенційно-консультативному центрі для жертв торгівлі людьми (КСІК)** – № телефону: **(+48 22) 628 01 20**. Діяльність КСІК забезпечується неурядовими організаціями, а фінансування відбувається з державного бюджету. Як правило, щоб скористатися допомогою КСІК, попередньо Поліція, Прикордонна служба або Прокуратура повинні визнати, що насправді Ви стали жертвою торгівлі людьми. Однак, якщо Ви боїтеся контакту з державними органами, то фахівці – співробітники КСІК можуть зробити висновок, що Ви були жертвою цього злочину і нададуть допомогу. У цій ситуації, також, можлива, легалізація перебування в Польщі, якщо особа проживає у країні нелегально.

Допомога, що надається КСІК може полягати у, зокрема, забезпеченні безпечного проживання, харчування, медичної допомоги, психологічної підтримці, юридичних консультаціях, допомоги перекладача.

1.4. Проблема примусової праці

Безпосередньо з питанням торгівлі людьми пов'язане, питання примусової праці. Торгівля людьми є, дуже часто, з метою використання жертв для виконання примусової праці. Явище це в значній мірі стосується в першу чергу жінок і дітей. Однак це не змінює факту, що дуже часто чоловіки стають жертвами примусової праці. Таким чином, помилкою є ототожнення примусові роботи виключно з сексуальним насильством, так як з примусовою працею ми можемо мати справу в будь-якій галузі.

Характерними елементами роботи, наданої під примусом є, наприклад, ситуації, коли:

- роботодавець або особа, яка здійснює зарахування на дану посаду, застосовує нечесні методи або примус,

- відносно працівника застосовується насильство - фізичне або психічне,
- відбираються документи, наприклад, посвідчення особи, паспорт, візу,
- працівник позбавляється волі, або його переміщення контролюється,
- працівник позбавляється винагороди за виконувану роботу,
- роботодавець не підписує трудовий договір,
- час роботи перевищує допустимі норми.

Враховуючи вищевикладене, якщо хтось організував Вам – як іноземцю - роботу в Польщі (також, якщо це було агентство зайнятості), але не повідомив про умови виконання роботи або якщо ці умови були інші, ніж зазначені в документах, які у вас є (наприклад, заява про намір надати роботу, віза), внаслідок чого Вас використовував Ваш роботодавець, є припущення, що Ви стали жертвою торгівлі людьми з метою примусової праці.

2. Проживання:

2.1. Оренда житла, котре входить до складу житлового фонду Гміни

Місця, які входять до складу житлового фонду Міської Гміни Краків, призначені для оренди в якості соціальних або тимчасових приміщень тільки у тих випадках, котрі передбачаються законом і дозволом Ради Міста Кракова.

Для того, щоб претендувати на оренду житла з метою задоволення потреб проживання через низькі доходи належить, перш за все, відповідати критеріям незадоволених потреб проживання, а також мати документ, що підтверджує факт низьких прибутків і проживання на території Гміни. Претенденти можуть бути уповноважені до отримання пропозиції підписання умови на оренду житла тільки після того, як вони будуть залічені до кінцевого списку кандидатів на право отримання квартир в муніципальних будинках.

Угода про оренду житла підписується на підставі:

- напрямок документу, котрий уповноважує до підписання угоди про оренду житла або тимчасового приміщення. Документ має бути виданим Президентом Міста Кракова або ним уповноваженою особою.

- судовий вирок, що встановлює можливість оренди житла
- судовий вирок, що встановлює наявність можливості оренди житла
- рішення про надання житла, видане до місць, котрі залишаються у диспозиції уповноважених організаційних одиниць
- судова ухвала.

Договір про оренду соціальних приміщень можна підписати на період не довший, ніж 8 років. Договір про оренду соціального приміщення після закінчення терміну можна продовжити на наступний період, якщо орендар далі перебуває у ситуації, котра обумовила підписання угоди. За ситуацію, що обумовила підписання угоди, належить розуміти ситуацію, коли заявник не може задовільнити свої потреби проживання в іншому місці і має низькі прибутки. У підтверджених випадках, продовження умови про оренду може стосуватись також іншого соціального місця. Справи типу надання житла з житлового фонду Кракова реалізуються через:

Комунальний відділ - Житлова допомога
- Велополе 17а, 31-072 Краків

**(Wydział Mieszkalnictwa - Referat Pomocy Mieszkańcovej
- Wielopole 17a, 31-072 Kraków)**

2.2. Засади оренди квартир

Під час пошуків квартири можеш звернутись за допомогою до посередника з агенції нерухомості або самостійно пошукати житла, наприклад в Інтернеті. Проте варто пам'ятати, що допомога посередника не є безкоштовною: підписуючи умову з посередником маємо враховувати необхідність одноразової плати у розмірі 50-100% від суми оренди за місяць, котра встановлена в угоді.

Вирішивши орендувати житло, необхідно підписати угоду про оренду. Угода про оренду житла підтверджує право до проживання у орендованому місці, і повинна бути підписана між власником житла і орендарем. Угода підписується у формі письмовій, у двох екземплярах, польською мовою. Не дивлячись на те, що немає спеціальних вимог щодо форми угоди, кожна угода має містити:

- дані тих, хто підписує угоду: особисті дані власника житла і оренда-

ря, їх номери PESEL, документи, що підтверджують достовірність цих даних (наприклад, у випадку іноземця, таким документом є його паспорт або карта побиту)

- об'єкт угоди про оренду і адреса орендованого житла
- період, на який підписується угода: визначений термін (наприклад, 1 місяць, 6 місяців) або термін невизначений
- умови розірвання угоди про оренду двома за згодою двох сторін
- рівень сталих плат за оренду, терміни, форми їх плати, а також питання плати авансу, плати за комунальні послуги: вода, газ, світло

В угоді варто також розмістити опис і технічний стан житла перед його орендою. У додатку до угоди варто зазначити стан лічильників, наприклад, води, світла, газу. Ці дані допоможуть встановити, який був фактичний стан використання води, світла, газу орендаря під час того періоду, коли він проживав у даному місці.

Угода підписана на визначений термін (наприклад, на 1 рік) розривається автоматично після закінчення періоду її дійсності. Угоду можна розірвати у письмовій формі, не порушуючи при цьому визначений в угоді період розірвання угоди.

Угоду, підписану на невизначений час, можна розірвати не порушуючи термін розірвання угоди, навіть у випадку, якщо термін розірвання угоди не є передбачений в угоді, згідно з законними періодами розірвання угоди. Законний час скасування угоди про оренду (підписаної на невизначений час, при місячній платі за оренду) є 3 місяці, рахуючи від кінця календарного місяця, в котрим дійшло до скасування угоди. Якщо оренда приплачується місяць наперед, оренду можна закінчити найпізніше 3 місяці наперед до кінця календарного кварталу. Якщо оренда приплачується менше, ніж 1 місяць, оренда може бути закінчена на три дні пізніше, а в ситуації, коли оренда є добовою – на один день вперед.

Розірвати угоду може як орендар, так і власник житла. Власник має право розірвати угоду миттєво, якщо орендар використовує житло, не згідно з його призначенням, наприклад, нищить його, веде у ньому економічну діяльність, у житлі перебувають і ночують особи, котрі не мають права. Власник може розірвати угоду, порушуючи термін розірвання угоди, якщо орендар не платить суму за оренду щонайменше за два повні періоди плати (у випадку місячної плати – 2 місяці), за умови, що власник попередив орендаря про факт розірвання умови у формі письмовій і встановив місячний термін сплати боргу.

Після закінчення періоду оренди, орендар повинен повернути житло у не гіршому стані, ніж на момент початку оренди.

У Польщі існує обов'язок прописки. Якщо власник погоджується на тимчасову прописку у орендованому житлі (згідно з законом такого згода є безкоштовною!), то не значить, що іноземець матиме право на це житло. Прописка – це лише підтвердження фактичного стану, тобто перебування певної особи у даному місці.

3. Водійські права:

3.1. Дійсність іноземних водійських прав у Польщі

Якщо країною Вашого походження є держава – учасник Віденської Конвенції про Дорожній Рух, у Вас є документ, що надає право на водіння транспортного засобу, виданий органами цієї держави, то Ваші права будуть дійсними і на території Польщі. Таким чином, у Польщі Ви можете водити транспортні засоби і **Ваші водійські права будуть дійсними**.

Однак є певне **обмеження**: згідно з положеннями Конвенції та відповідними актами в польському законодавстві, використання водійських посвідчень, виданих органами іншої **держави обмежено часом до 6 місяців**. Це означає, що від першого дня тимчасового або постійного проживання на території Польщі, у вас є 6 місяців на обмін іноземного водійського посвідчення на польський документ.

3.2. Правила отримання водійських прав

ОТРИМАННЯ ПОЛЬСЬКОГО ВОДІЙСЬКОГО ПОСВІДЧЕННЯ НА ПІДСТАВІ ІНОЗЕМНОГО ВОДІЙСЬКОГО ПОСВІДЧЕННЯ

З метою отримання польського аналога документу, що надає право на керування транспортним засобом потрібно подати заяву на **заміну водійських прав**.

Щоб здійснити обмін водійських прав, виданих у Вашій країні, на польський еквівалент, Ви повинні піти в адміністрацію Міста Кракова, у Відділ Обліку Транспортних засобів та Водіїв, в Підвідділі Водійських Посвідчень, котрий знаходиться на алеї Варшавського Повстання 10 (al. Powstania Warszawskiego 10), і подати відповідні документи, тобто **заяву про видачу водійських прав**, разом з додатками:

- чітку, актуальну і кольорову фотографію розміром 3,5 x 4,5 см,
- копію наявного водійського посвідчення,

- переклад водійського посвідчення польською мовою - НЕ ВІДНОСИТЬСЯ до національних водійських прав, виданих державами-членами Європейського Союзу,
- підтвердження сплати мита за видачу посвідчення (100 злотих) і оплати за реєстрацію (0,50 злотих),
- копію карти побуту, візи чи іншого документа, що підтверджує легальність перебування на території Польщі, або довідку, про навчання, принаймні, від 6 місяців,

і представити для ознайомлення:

- документ, що засвідчує особу.

Іноземні водійські права, в свою чергу, Ви повинні віддати при отриманні польського документу.

МІЖНАРОДНІ ВОДІЙСЬКІ ПРАВА

Подібною є процедура отримання міжнародного водійського посвідчення. Воно вважається дійсним разом із національним водійським посвідченням протягом 3 років з дня видачі, але не більше ніж на строк дії національного документа, що дає право на управління транспортними засобами.

Заяву на отримання міжнародного водійського посвідчення необхідно подати в адміністрацію Міста Кракова, у Відділ Обліку Транспортних засобів та Водіїв, в Підвідділі Водійських Посвідчень, котрий знаходиться на алеї Варшавського Повстання 10 (al. Powstania Warszawskiego 10), разом з додатками:

- чіткою, актуальною, кольоровою фотографією розміром 3,5 x 4,5 см,
- підтвердженням сплати мита за видачу міжнародного водійського посвідчення (35 злотих),
- копією наявного національного водійського посвідчення, виданого польським органом

а також представити для ознайомлення:

- документ, що засвідчує особу,
- іноземець, який подає заяву на отримання міжнародного водійського

посвідчення, що має польське водійське посвідчення, додає до заяви ксерокопію карти побиту, візи чи іншого документа, що підтверджує легальність перебування на території Польщі, або довідку, про навчання, принаймні, від 6 місяців.

ПРОЦЕДУРА НАБУТТЯ ПОВНОВАЖЕНЬ НА УПРАВЛІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ ТА ОФОРМЛЕННЯ ВОДІЙСЬКИХ ПРАВ

Для того, щоб почати курс і здати іспит, Ви повинні в першу чергу звернутися у Відділ Обліку Транспортних засобів та Водіїв Міста Кракова з метою присвоєння реєстраційного номера РКК – **Профілю Кандидата на Водія**. Це унікальний номер кожного кандидата на водія, з допомогою якого ви будете розпізнаватися в системі водійських шкіл, або центру дорожнього руху.

Йдучи до адміністрації Міста Кракова візьміть з собою:

- медичну довідку про відсутності протипоказань до керування транспортним засобом та довідку від психолога про відсутність психологічних протипоказань до керування транспортним засобом
- чітку, актуальну кольорову фотографію розміром 3,5 x 4,5 см,
- копію документа, що посвідчує особу,
- письмова згода батьків або опікуна, якщо вам не виповнилося 18 років,
- ксерокопію карти побиту, візи чи іншого документа, що підтверджує легальність перебування на території Республіки Польща.

Із документом, в якому вказаний номер РКК, потрібно піти до автошколи, а потім в центр по підготовці до іспитів. Водійська школа підготує Вас до здачі теоретичного і практичного екзамену. Після закінчення курсу ви повинні записатися на іспит – теоретичний, потім-практичний (загальна оплата 170 злотих.), який здійснюється через Малопольський Центр Дорожнього Руху в Кракові (**Małopolski Ośrodek Ruchu Drogowego w Krakowie**). Особи, які не знають польської мови на рівні, що дозволяє зрозуміти питання іспиту і виконати завдання екзаменатора, повинні забезпечити собі – за власний рахунок - перекладача. Перекладач має бути присутній, як під час теоретичної, так і практичної частини іспи-

ту. Це також стосується осіб, котрі вирішують тест іноземною мовою (англійська або німецька), котрий є загальнодоступним в комп'ютерній екзаменаційній системі.

Інформацію про здачу іспиту Малопольський Центр Дорожнього Руху в Кракові відправить до адміністрації Міста. Так, після подачі заяви про видачу водійського посвідчення, оплатою в розмірі 100,50 злотих, за умови, якщо Мерія матиме повну документацію, через кілька днів ви зможете забрати свої права.

3.3. Реєстрація автомобіля

Реєстрацією транспортних засобів займається Відділ Обліку Транспортних засобів та Водіїв Мерії Міста Кракова (Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców Urzędu Miasta Krakowa). В залежності від Вашого місця проживання, ви повинні звернутися до відповідного офісу:

- Краків - Центр міста і Кроводжа (Śródmieście oraz Krowodrza) - алея. Варшавського Повстання 10 (al. Powstania Warszawskiego 10)
- Краків - Нова Хута (Nowa Huta) – мікрорайон Згоди 2 (osiedle Zgody 2)
- Краків – Подгуже (Podgórze) - вул. Величка, 28а (ul. Wielicka 28a)

До заповненої заяви на реєстрацію транспортного засобу потрібно додати:

- оригінал документу власності на транспортний засіб: це може бути накладна або рахунок-фактура,
- документи, що підтверджують оплату використання транспортного засобу на території країни (утилізація) або заяву про зобов'язання щодо мережі збору транспортних засобів, або рахунок-фактуру, що містить таку заяву, якщо транспортний засіб реєструється вперше
- свідоцтво про відповідність або сертифікат відповідності європейським стандартам разом з заявою, що містить відомості про транспортний засіб, необхідні для реєстрації та обліку транспортного засобу, дозвіл на користування транспортним засобом, рішення про визнання випуску автомобіля, або свідоцтво про дозвіл користування індивідуального транспортного засобу відповідно до вимог ЄС
- документ, що підтверджує сплату акцизу на території країни або документ, що підтверджує відсутність зобов'язання до сплати акцизу або сертифікат, що підтверджує звільнення від акцизів, якщо легковий автомобіль або автомобіль типу "автомобільний інший", підтипу

“чотириколісний “ (категорія омологатії L7e) або підтип “чотириколісний легковий” (категорія омологатії L6e) був привезений з території держави-члена Європейського Союзу і реєструється вперше. Наведений вище документ може бути замінено заявою зі спеціалізованого салону з продажу (офіційного дилера), що має оригінал або копію цього документа

- карта транспортного засобу,
- підтвердження внесення оплати
- документ, що засвідчує особу
- оригінал підтвердження поточного страхування ОСЦПВ - власник транспортного засобу зобов'язаний укласти договір страхування ОСЦПВ не пізніше, ніж у день реєстрації транспортного засобу. Реєструючий орган здійснює контроль виконання зобов'язань по укладанню договору страхування цивільної відповідальності транспортного засобу, при отриманні техпаспорта.

Отримання номерних знаків транспортного засобу підлягає оплаті і становить 80,50 злотих, а видача свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу коштує 54,50 злотих.

Оформлення реєстрації транспортного засобу, в залежності від справи і подання необхідних документів, як правило, відбувається невідкладно, або в призначений час. Відразу отримується тимчасовий дозвіл дійсний протягом 30 днів, і номерні знаки. Свідоцтво про реєстрацію видається після виготовлення і відправленню його від виробника до Мерії Міста Кракова.

УВАГА! У разі, якщо транспортний засіб придбаний на території Польщі був привезений з території держави, яка не є членом ЄС, у рахунку-фактурі продажу має бути примітка, котра вказує дату і номер митного оформлення й назву митного органу, що здійснив цю реєстрацію.

Документи, написані іноземною мовою, додаються до заяви разом з їх перекладом польською мовою присяжним перекладачем або відповідним консулом. Реєстрація нових автомобілів, які не мають сертифіката відповідності ЄС або сертифіката відповідності, можлива лише після отримання допуску особистого або допуску індивідуального.

Якщо транспортний засіб **був ввезений з території держави-члена ЄС**, потрібно додати один із переліку документів, що підтверджують:

- сплату акцизів на території країни, з якої прибув автомобіль;

або

- відсутність заборгованості по сплаті акцизів на території країни, з якої прибув автомобіль;
- сертифікат, що підтверджує звільнення від акцизного податку, якщо автомобіль був привезений з території держави-члена ЄС і реєструється вперше
- рахунок-фактуру з вказаною сумою акцизу.

Необхідні документи до заяви повинні бути представлені у **вигляді оригіналу**.

4. Соціальне страхування та соціальна допомога

4.1 Особи, які мають право на надання соціальної допомоги

а) Іноземці, які мають місце проживання і перебувають на території Республіки Польща на підставі:

- дозволу на постійне проживання,
- дозвіл на перебування довготермінового резидента ЄС,
- у зв'язку з отриманням у Польщі статусу біженця або додаткового захисту,
- у зв'язку з отриманням в Польщі дозволу на проживання з гуманітарних поглядів або дозволу на толерантне перебування - надання житла, їжі, одягу та фінансова соціальна допомога
- дозволу на тимчасове перебування, котрий надається іноземцю для з'єднання з сім'єю, якщо він є членом сім'ї іноземця, якому надано статус біженця або додаткового захист, дозволу на тимчасове перебування, виданого іноземцю, який має дозвіл на перебування довготермінового резидента ЄС, виданий іншою державою-членом Європейського Союзу, а також:
 - має намір виконувати роботу або вести господарську діяльність на території Республіки Польща на підставі законів, що діють у цій сфері на території держави або –

- має намір розпочати або продовжувати на території Республіки Польща навчання у ВУЗі або на професійних курсах,
- доведе, що виникають інші обставини, які обґрунтовують його проживання на території Республіки Польща,

б) Громадяни держав-членів ЄС, а також Швейцарії, Ісландії, Норвегії та Ліхтенштейну (громадяни країн-членів Європейського Угоди про Вільної Торгівлі (EFTA) - сторін договору про Європейський Економічний простір), а також члени їх сімей, які мають право перебування або постійного проживання на території РП, котрі мають помешкання і проживають на території республіки Польща.

Іноземці, що легально перебувають на території Польщі на підставі зазначених дозволів, мають право всіх форм підтримки, зазначених у законі про соціальну допомогу (див. розділ 4 Форми допомоги).

ВАЖЛИВО! Особи, які перебувають у Польщі з дозвілу з гуманітарних поглядів або толерантне перебування, мають право на допомогу у вигляді житла, їжі, одягу та фінансової підтримки. Іноземці, які подали заяву про надання статусу біженця, мають право на проживання в одному з центрів для іноземців і харчування (див. розділ 2 – Іноземці, котрі звертається про надання статусу біженця на території республіки Польща).

4.2 Іноземці, хто звертається про надання статусу біженця на території республіки Польща

Іноземцям, які подали заяву про надання статусу біженця, а також особам, включеним в заяву, з моменту подання заяви про надання статусу біженця, мають право на проживання у відкритому центрі для іноземців, і отримувати соціальну допомогу.

Соціальна допомога включає в себе:

1) Допомогу, що надається в центрі, а саме:

- проживання,
- триразове колективне харчування або грошовий еквівалент (може бути наданий з організаційних міркувань; в обмін на харчування дитини до 6 року життя або учня початкової, середньої школи чи гімназії),

- кишенькові гроші на дрібні особисті витрати,
 - постійна грошова допомога на придбання м'яких засобів та засобів особистої гігієни,
 - одноразова грошова допомога або подарункові сертифікати на покупку одягу та взуття,
 - вивчення польської мови і основні матеріали, необхідні для вивчення цієї мови,
 - посібники для дітей, які навчаються в державних установах, початкових школах, гімназіях або середніх школах,
 - покриття, по мірі можливості, вартості позакласних та рекреаційно-спортивних заходів для дітей,
 - фінансування проїзду громадським транспортом:
 - для участі в судовому розгляді у справі про надання статусу біженця,
 - для лікування або для проходження захисного щеплення
 - в інших особливо обґрунтованих випадках або
- 2) Допомога, що надається поза межами центру, а саме грошові виплати допомоги на покриття за власний рахунок вартості перебування на території Польщі (за винятком медичних послуг), так звана “грошова виплата”; надається також:
- а) допомога у вивчення польської мови, надання основних матеріалів, необхідних для вивчення даної мови;
 - б) посібники для дітей, які навчаються у державних установах, початкових школах, гімназіях або середніх школах;
 - с) покриття, по мірі можливості, вартості позакласних та рекреаційно-спортивних заходів для дітей.

УВАГА! Допомога надається в період розгляду справи про надання статусу біженця з дня звернення іноземця в центр. Соціальна допомога надається після закінчення терміну **14 днів** з дня отримання остаточного рішення про припинення справи, а також після закінчення терміну виконання обов'язку покинути територію Республіки Польща після винесення рішення про відмову у наданні статусу біженця чи надання додаткового захисту (30 днів), 2 місяці з дня вручення остаточного рішення, в інших випадках.

Запити про надання зазначених вище конкретних форм допомоги, слід звертатити у Відділ Соціальної Допомоги Управління у Справах Іноземців.

4.3 інтеграційна Допомога для іноземців, які отримали в Польщі статус біженця або додатковий захист

Іноземці, які отримали міжнародний захист (статус біженця або додатковий захист) на території РП, або дозвіл на тимчасове перебування з метою возз'єднання сім'ї у зв'язку з наданням статусу біженця чи наданням додаткового захисту, мають право на так звану інтеграційну допомогу. Допомогу цю надає староста, який визначається за місцем проживання.

ВАЖЛИВО! Допомога надається на запит іноземця складений до старости, за посередництвом районного центру допомоги сім'ї протягом 60 днів з дня отримання ним статусу біженця або додаткового захисту в Польщі.

Запит повинен містити:

1. письмове підтвердження про намір проживання на території певного регіону;
2. письмову заяву про те, що з подібною заявою не було звернень іншому регіоні;
3. письмову заяву про готовність приєднатися до програми інтеграції.

У випадку іноземця, який отримав у Польщі статус біженця, до заяви необхідно додати копії:

1. рішення про надання статусу біженця;
2. проїзного документу, передбаченого Женевською Конвенцією;
3. карти побиту, виданої у зв'язку з наданням статусу біженця.

У випадку іноземця, який отримав в РП додатковий захист, до заяви необхідно додати копії:

1. рішення про відмову в наданні статусу біженця, у якому іноземцю надано додатковий захист;

2. карти побиту, виданої у зв'язку з наданням додаткового захисту.

УВАГА! Допомога не надається особі, яка перебуває у шлюбі із громадянином Польщі.

У випадку іноземця, який отримав дозвіл на тимчасове перебування з метою з'єднання з сім'єю, до заяви додають копії:

1. рішення про дозвіл на тимчасове проживання
2. карти побиту, виданої у зв'язку з отриманням виду на проживання
Допомога надається не більше як протягом 12 місяців.

Допомога включає в себе:

1. фінансову допомогу у розмірі від 446 злотих до 1.175 злотих в місяць на людину, призначену для:
 - a. утримання, зокрема на покриття витрат на харчування, одяг, взуття, засоби гігієни і тарифи житлово-комунальних послуг,
 - b. покриття витрат, пов'язаних з вивченням польської мови;
2. сплата внесків на медичне страхування;
3. соціальну роботу;
4. спеціалізовані консультації, в тому числі юридичні, психологічні і сімейні;
5. надання інформації і допомогу в контактуванні з іншими установами, зокрема, з інститутами ринку праці, з місцевою громадою та громадськими організаціями;
6. інші заходи, що підтримують процес інтеграції іноземця.

В період дії інтеграційної програми підтримки, ви можете отримати допомогу в отриманні житла (по мірі можливості повітовий центр допомоги сім'ї враховує вибір місця проживання).

Особі, котра підпадає під дію програми, необхідно зареєструватися в районному управлінні праці, а також вивчити польську мову, якщо виникає така необхідність.

4.4. Форми соціальної допомоги:

- a. Дотація на харчування в столових,

b. грошова допомога, для осіб, чий дохід за останній місяць перед подачею заяви не перевищував 634 злотих нетто для самотньої людини або 514 злотих нетто на людину, котра має сім'ю:

- постійна допомога,
- періодична допомога,
- цільова допомогу і спеціальна цільова допомога,
- фінансова допомога та кредит для самостійності,
- допомога для самостійного життя, а також на продовження навчання,
- відповідна винагорода опікуну по догляду за відповідним судовим рішенням;

c. негрошові вигоди:

- соціальна робота,
- квиток кредитовий,
- внески на медичне страхування,
- внески на соціальне страхування,
- речова допомога, у тому числі длясамостійного проживання,
- організація похорону
- спеціалізована косультация,
- кризове втручання,
- притулок,
- харчування,
- необхідний одяг,
- послуги по догляду за місцем проживання, в центрахпідтримки чи в сімейних будинках допомоги,
- спеціалізовані послуги по догляду за місцем проживання та в центрах підтримки,
- помешкання із захистом,
- проживання і послуги в центрі соціальної допомоги,
- допомогу в одержанні необхідних житлових умов, у тому числі в охоронному житлі, допомогу у працевлаштуванні, допомога в благоустрої – у вигляді матеріальної допомоги для людей на власному утриманні

ВАЖЛИВО! За дохід вважається сума щомісячних заробітків, з місяця попередньої подачі заяви або в разі втрати доходу з місяця, в якому подано заяву, незалежно від джерела їх отримання, якщо цим законом не передбачено інших випадків, за винятком:

- ✓ щомісячного прибуткового податку з фізичних осіб;
- ✓ внесків на соціальне страхування визначене в законодавстві про загальне страхування у Національному Фонді Здоров'я;
- ✓ соціального страхування визначеного в окремих положеннях;
- ✓ суму аліментів, що призначені для інших осіб.

До доходів, не враховується одноразова грошова допомога, вартість пільг в натуральній формі, а також допомоги, що виплачуються особі безробітній, на підставі положення про зайнятість населення та установах ринку праці, за виконанням суспільно корисних робіт.

ПОСТІЙНА ФІНАНСОВА ДОПОМОГА

Постійна фінансова допомога надається:

- повнолітній особі, самостійно проживаючій, нездатній працювати через вік або повністю нездатній працювати, якщо її доходи є нижчим, ніж 634 злотих.
- повнолітній особі, яка проживає в сім'ї, нездатній працювати через вік або повністю нездатній працювати, якщо її дохід, а також дохід на людину в сім'ї нижче, ніж 514 злотих.

Постійне допомога не виплачується, якщо особа, отримує соціальну пенсію, допомогу по догляду, спеціальну допомогу як опікун, допомогу по догляду за дитиною для самотніх батьків та у разі втрати права на допомогу по безробіттю внаслідок закінчення встановленого законом строку її надання або допомогу для вихователя.

ПЕРІОДИЧНА ДОПОМОГА

Періодична допомога надається, зокрема, через тривалу хворобу, інвалідність, безробіття, можливість утримання або набуття права на інші пільги.

Тимчасова допомога надається:

- самостійно проживаючій особі, дохід якої нижче, ніж 634 злотих;
- сім'ї, дохід якої нижче, ніж 514 злотих на людину

ЦІЛЬОВА ДОПОМОГА

Цільова допомога може бути надана для того, щоб задовольнити основні потреби, зокрема, на покриття частини або цілої суми покупки продуктів харчування, ліків та лікування, палива, одягу, необхідних предметів побуту, косметичного ремонту в квартирі, а також витрат на похорон.

Цільове допомога може бути надана особі або сім'ї, які понесли втрати внаслідок якої-небудь події, стихійного лиха або екологічної катастрофи.

Допомога у вигляді одноразової грошової виплати або безпроцентної позики може бути наданалюдині чи родині гміною для економічної самостійності.

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

Спеціалізовані консультації, зокрема юридичні, психологічні і сімейні, надаються особам та сім'ям, які відчують труднощі або виражають необхідність підтримки у вирішенні своїх життєвих проблем, незалежно від їх доходу.

Юридичні консультації осіб здійснюється через надання інформації щодо чинних норм сімейного права та опікунчого, соціального забезпечення, захисту прав орендарів.

Психологічна консультація включає в себе діагностику, профілактику і терапію.

ПРАВО НА ПРИТУЛОК, ЇЖУ, НЕОБХІДНИЙ ОДЯГ

Право на притулок, їжу, необхідний одяг надається особі або сім'ї, якщо вони цього позбавлені.

Право на притулок здійснюється через надання тимчасового місця проживання в нічліговнях, будинках для безпритульних та інших місцях, призначених для цього. Допомога ситуативна або періодична у вигляді одного гарячого обіду в день належить людині, яка власними зусиллями не може цього собі забезпечити. Щодо дітей та молоді в період навчання в школі, ця допомога може здійснюватися у вигляді покупки їжі.

Допомогу в харчуванні може бути надано особам та сім'ям, дохід яких не перевищує 951.00 злотихна самостійну господарчо особу, а для сім'ї 771.00злотих на особу.

Безхатченки, також охоплені дією програм виходу з бездомності, в рамках якої отримують допомогу у працевлаштуванні та вирішенні проблем, зокрема, сімейних і житлових.

ДОПОМОГА У ВИГЛЯДІ ОПІКУНСЬКИХ ПОСЛУГ АБО СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ОПІКУНСЬКИХ ПОСЛУГ

Допомога у вигляді опікунських послуг або спеціалізованих опікунських послуг надається особі, самотній, яка через вік, хворобу чи з інших причин потребує допомоги інших людей, а її позбавлена.

Опікунські послуги включають допомогу в задоволенні повсякденних життєвих потреб, гігієнічне піклування, рекомендований лікарем догляд і, по можливості, забезпечення контактів з навколишнім середовищем.

ПЕРЕБУВАННЯ В ОХОРОНЮВАНОМУ ПОМЕШКАННІ

Перебування в охоронюваному помешканні може бути надано особі, у зв'язку із її складною життєвою ситуацією, віком, інвалідністю або хворобою, якщо вона потребує підтримки в функціонуванні у повсякденному житті, але не цілодобовий догляд.

ПРАВО ПЕРЕБУВАННЯ В БУДИНКУ СОЦІАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

Право перебування в будинку соціальної допомоги мають особи, які потребують цілодобового догляду через вік, хвороби або інвалідність, котрі не можуть самостійно існувати в повсякденному житті, яким не вдається забезпечити необхідну допомогу у вигляді опікунських послуг. Особа, яка потребує посиленої медичної допомоги направляється в опікунчо-лікувальну або опікунчу установу.

Вартість перебування в будинку соціальної допомоги, в першу чергу, несе особа, якій було надано право на перебування або законний представник неповнолітнього, а при неможливості внесення оплати від перелічених осіб – чоловік або дружина, попередні або майбутні, а у випадках, якщо жоден з членів сім'ї не в змозі нести витрати – гміна.

4.5. Спосіб надання соціальної допомоги

Особа, яка прагне отримати допомогу повинна документально підтвердити соціальним працівникам свою важку життєву ситуацію, при цьому працівник може вимагати такі документи як: довідка з місця ро-

боти про отримані доходи нетто (із зазначенням загальної суми та сум утримань прибуткового податку, внесків на медичного та соціального страхування) за місяць, що передує подачі заяви для працюючої особи; свідоцтво про реєстрацію або довідку про розмір одержуваної допомоги для безробітної особи; медичну довідку з управління Соціального Страхування; довідку з Районного відділу винесення рішень про Ступінь Інвалідності; довідку zZUS (Соціальне страхування) або KRUS, а також витяг з допомоги по інвалідності за попередній місяць; витяг з пенсійного забезпечення за попередній місяць, у випадку пенсіонерів; а також документи про доходи з інших джерел, наприклад, сімейна допомога і догляд, аліменти, допомога на житло, дохід від сільського господарства, довідка про доходи від господарської діяльності тощо.

Закінчення процедури відбувається невідкладно, не пізніше ніж протягом місяця, а в особливо складних випадках не пізніше, ніж протягом 2 місяців з дати подачі заяви. Підтвердження з соціальної допомоги надаються у формі адміністративного рішення. Рішення про видачу або відмову у видачі допомоги, затверджується письмово. Винятки становлять такі форми допомоги, як соціальна робота, консультування і тощо. – вони надаються без необхідності прийняття рішення.

Увага! Від прийнятого рішення, можна скласти **апеляцію**, звернувшись у відповідний орган другої інстанції, а саме до *Samorządowego Kolegium Odwoławczego* – за посередництвом опікунчого закладу. Апеляцію можна подати протягом **14 днів** з моменту отримання рішення.

4.6 Пенсія та допомога по інвалідності

Обов'язковим соціальним страхуванням охоплені іноземці, які працюють на території Польщі, а саме виконують роботу на підставі агентських договорів або договорів-доручень або іншого договору про надання послуг, до якої згідно з цивільним кодексом, застосовуються закони про доручення, підписаного з Польським працедавцем, крім особливих випадків згідно міжнародних угод.

ВАЖЛИВО! Учні та студенти до закінчення 26 років не підлягають обов'язковому пенсійному страхуванню і страхуванню по інвалідності на підставі договору-доручення.

Увага! Польським законодавством соціальному забезпеченню, не підлягають іноземні громадяни, перебування яких на території Польщі не має постійного характеру, а також працюють в іноземних дипломатичних представництвах, консульських установах, в спеціальних місцях або міжнародних організаціях, якщо міжнародними договорами не передбачено інших обставин.

ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Договір про соціальне забезпечення, підписаний Республікою Польщею і Україною, включає в себе вікові пенсії, виплати по непрацездатності, сімейні пенсії, пенсії за нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, одноразові компенсації по нещасних випадках, допомогу на поховання, допомогу для безробітних.

Завдяки угоді особам, які не мають достатніх періодів страхування або роботи за власний рахунок, необхідної для набуття права на пільги, можуть отримати цю допомогу з урахуванням періодів страхування перенесених з іншої держави. Наприклад, для нарахування допомоги по безробіттю або в Польщі, або на Україні, будуть підведені підсумки періодів страхування, зайнятості чи самозайнятості в обох державах, а сума допомоги буде визначатися у відповідності з законодавством держави, яка надаватиме виплати.

ПЕНСІЇ

Умови отримання пенсії однакові для громадянина іноземців. До них належать обов'язкове страхування, сплата внесків, досягнення пенсійного віку і наявність мінімального страхового стажу.

Для отримання пенсії з Польщі або України, необхідно виконати умови, визначені національним законодавством кожної з цих держав, наприклад, умови досягнення передбаченого в даній країні пенсійного віку, умови відповідного тривалого страхового стажу (якщо у відповідній державі законодавство передбачає необхідність підтвердження такого стажу для набуття права для зазначеної допомоги). Угода дозволяє переносити пільги особам, які мають право за місцем їх проживання в Польщі або Україні, за винятком допомоги по безробіттю, а також захист від втрати прав соціального забезпечення, отриманого на території іншої держави.

5. Охорона здоров'я

Підставою для використання пільг, безкоштовної медицини є наявність медичної страховки (страхування у разі захворювання, нещасного

випадку, травми, отруєння, стану загрози життю).

Медичному страхуванню підлягає працівник, охоплений обов'язковим соціальним страхуванням, якщо він має:

- візу, що дає дозвіл на працю або
- дозвіл на постійне проживання або
- дозвіл на тимчасове перебування

Медичним страхуванням охоплені також іноземці, що працюють в університеті, як викладачі, якщо в них є котрийсь із перелічених вище документів.

Людина, що має власний бізнес самостійно сплачує медичну страховку.

Увага! Страхування втрачає силу після закінчення 30 днів з моменту розірвання договору, а також протягом 30 днів з дати смерті застрахованої особи, для членів його сім'ї, якщо вони отримували допомогу.

Важливо! Незважаючи на обов'язковість польського медичного страхування, громадянство або його відсутність, або документальне підтвердження легального pobиту на території РП, іноземцям, які перебувають в стані **раптової загрози здоров'ю** надається безкоштовна медична допомога у вигляді **медичних дій рятувальних служб**.

Медичну допомогу у Польщі надають:

- лікарні;
- поліклініки (медичні центри, диспансери, поліклініки) – для осіб, які потребують первинної та спеціалізованої допомоги;
- швидка допомога – надає допомогу у випадку травми, пологів, раптового захворювання або раптового погіршення стану здоров'я, з загрозою життю;

Увага! Медичні послуги в недержавних закладах охорони здоров'я є безкоштовними тільки в тому випадку, коли відповідна установа або лікар має підписаний договір з національним фондом охорони здоров'я (NFZ).

В разі проблем зі здоров'ям слід звернутися до сімейного лікаря. При необхідності він має право направити в спеціалізовану клініку або в лікарню. Сімейний лікар повинен бути вибраний зполіклініки відповідно до місця проживання. Сімейного лікаря можна змінювати (2 рази на рік

безкоштовно).

Застрахований не оплаче візити до лікаря, діагностичні дослідження, процедури й операції, але відшкодовує частина або повна вартість ліків. Ліки виписані за рецептом лікаря, слід придбати протягом 30 днів з дня видачі рецепта; уразі антибіотиків цей термін становить 7 днів. Пацієнтам лікарень та інших установ, що забезпечують цілодобове медичне обслуговування, необхідні ліки видаються безкоштовно.

Стоматологічне лікування в Польщі здійснюється в основному в приватному порядку, хоча пацієнту надаються також основні процедури (наприклад, видалення зубів, пломби).

У ситуаціях, що загрожують життю, необхідно викликати по телефону “швидку”: 999 – або вибрати загальний екстрений номер 112 (на обидва номери Ви можете додзвонитись зі стаціонарних і мобільних телефонів).

6. Освіта

6.1 Дитячий садок і нульовий клас

Діти мають право відвідувати дитячий садок від 3 років. Немає вимоги дошкільної освіти, проте “дошкільна підготовка”, яку проходять діти у віці від 5 років є обов’язковою. Зарахування в дитячий садок проводиться зазвичай в березні кожного року.

Державні дитячі садки частково платні. У зв’язку з недостатньою кількістю вільних місць багатобатьків вибирають приватні дитячі садки.

6.2 Початкова школа, гімназія та школа понадгімназійна

Освіта в початковій школі, гімназії та середній школі є обов’язковою і безкоштовною до 18 років. Дитина може відвідувати школу периферично (ближче до місця проживання) або за межами свого району. Щоб записати дитину в перший клас державної школи, потрібно заповнити заяву і залишити її в секретаріаті навчального закладу. У випадку обласної (районної) школи, необхідно тільки заповнити заяву. До обласної школи приймаються всі учні, які виявляють бажання. Заяви дітей, котрі розпочинають навчання у вересні цього року, складаються березні.

До II – VI класів державної початкової школи й до середніх навчальних закладів, іноземців приймають на підставі сертифіката чи іншого документа, що підтверджує закінчення школи або класу за кордоном.

VI клас закінчується так званий “перевіркою шестикласників”. Результат перевірки не впливає на те, чи дитина закінчить початкову школу,

однак, може бути прийнято до уваги на стадії прийняття до гімназії. Під час перевірки, оцінюються навички читання, письма, використання інформації та застосування знань на практиці. Пройдення тесту є обов'язковим.

Навчання в гімназії закінчується обов'язковим іспитом, який складається з гуманітарної, математичної і мовної частини. Результати іспиту впливають на рішення про прийняття до школи після гімназійної:

- трирічного загальноосвітнього ліцею (LO), завершується іспитом на атестат зрілості;
- чотирирічного технікуму (Т), з одержанням професійного диплому та кваліфікаційним іспитом на атестат зрілості;
- трирічної основної професійної школи (ІСУ), завершується отриманням диплома, що підтверджує кваліфікацію в обраних професіях; бажання здати іспит на атестат зрілості вимагає продовження навчання у ліцеї чи технікумі, або в школі, ліцеї для дорослих.

Випускники ліцеїв і технікумів можуть продовжити навчання в технічних школах або ВУЗах.

6.3 Вища освіта

У Польщі можна вчитися у державних або приватних ВНЗ. Існує система денного (стаціонарного – заняття проводяться з понеділка по п'ятницю) та заочного(заняття проводяться у вихідні дні) навчання. У деяких ВУЗах можливе також вечірнє навчання. Навчання на денній формі у державних ВУЗах є безкоштовне для іноземців, які:

- отримали дозвіл на постійне проживання в Польщі
- мають статус біженця або додатковий захист
- мають Карту Поляка
- отримали на території РП дозвіл на перебування довготермінового резидента ЄС

Вечірнета заочне навчання в державних ВУЗах є платними. Іноземці, які навчаються в Польщі, можуть також отримувати стипендії на навчання, або бути звільнені від оплат за навчання.

7. Жертви злочинів

Якщо ви стали жертвою насилля, відразу ж зверніться до найближчого комісаріату Поліції. Розкажіть в подробицях про подію, що з Вами трапилось. Спробуйте попросити про допомогу свідків злочину.

Якщо вам потрібна юридична консультація, зв'яжіться з однією з організацій, що надають безоплатну правову допомогу.

Якщо Висамі будете звинувачені у злочині і Ваша справа приведе до суду, Ви можете клопотати про надання безкоштовної правової допомоги.

7.1. Отримання відшкодування у випадку комунальних проблем

Власники автомобілів, мотоциклів, тракторів повинні мати страхову полісу ОС. Якщо водій під час їзди автомобілем спричинить аварію, завдасть шкоди чиемось майну, здоров'ю, тілу або спричинить чиюсь смерть, страхова компанія, з якою водій підписав угоду, виплатить відшкодування скривдженим особам.

Щоб отримати підтвердження, пов'язане з пошкодженням особи, тобто з пошкодженням тіла або стану здоров'я, належить надати відповідні справки, рахунки, котрій засвідчують підстави відшкодування і його суму.

У разі отримання відшкодування типу зменшення вартості автомобіля, треба зазначити вартість ушкодження і письмово звернутись до страхової компанії. У випадку негативної відповіді від страховика, належить звернутися до суду.

Також може статися так, що винний у аварії не має страхової поліси або не був ідентифікований. У такому випадку звертатися треба до будь-якої страхової компанії, яка має переказати усю зібрану документацію Гварантійній Страховій Фундації, яка при виконання додаткових умов, несе відповідальність за виплату відшкодування.

7.2. Отримання відшкодування у випадку шкоди, пов'язаної з закладом праці

Якщо тебе зареєстровано як працівника на території Польщі, працедавець повинен висилати складки до Закладу Соціального Страхування (ZUS), з котрих, у разі випадків під час праці, виплачується відшкодування. Якщо ЗСС (ZUS) не здатний виплатити усіх коштів лікування, можна вимагати відшкодування від працедавця.

Випадок під час праці – це непередбачувана ситуація, котра сталася через зовнішні причини, які несуть за собою травму або смерть. Дуже важливим є те, щоб після випадку одразу повідомити про це працедавця, який повинен написати протокол по випадку, а також виповнити карту випадку. Ці документи належить передати до інституції, котра відповідає за інспекцію праці. Також повинні бути документи від ЗСС,

де працедавець (платник складок) на заяву засвідчення працівника має зібрати документи, у тому заяву про визнання посвідчення.

Також разом з засвідченнями, працівник, котрий був ушкоджений під час праці, і отримав пошкодження на тілі або погіршення стану здоров'я, має право вимагати відшкодування від свого працедавця на підставі статей Цивільного Кодексу. Щодо підстави ушкоджений працівник повинен зазначити, за що має нести відповідальність працедавця, тобто у чому його вина, яка за те шкода і причиново-наслідковий зв'язок. У такому випадку найкращим шляхом вирішення проблеми буде звернення до юриста.

8. Корисні адреси:

8.1. Офіси

- Адміністрація Міста Кракова (Urząd Miasta Krakowa)
Pl. Wszystkich Świętych 3-4, 31-004 Краків
e-mail: umk@um.krakow.pl
- Центральне інформаційне бюро Адміністрації Міста Кракова (CENTRALNA INFORMACJA UMK):
тел.: 12 616 1200 / 12 616 1207, факс: 12 616 1721
- Житловий Відділ (Wydział Mieszkalnictwa)
Wielopole 17a, 31-072 Краків
тел.: 12-616-8241, 12-616-8242
факс: 12-616-8243
- Відділ Обліку Транспортних засобів та Водіїв (Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców)
Al. Powstania Warszawskiego 10, 31-549 Краків
тел. 12-616-9109
факс: 12-616-9364
- Відділ по Адміністративних Справах (Wydział Spraw Administracyjnych)
Al. Powstania Warszawskiego 10, 31-549 Kraków
тел.: 12-616-9320
факс: 12-616-9323
- Малопольське Воеводське Управління в Кракові (Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie)
ul. Basztowa 22, 31-156 Краків
тел. 12 39 21 527, 39 21 200
факс 12 422 72 08
e-mail: urzad@malopolska.uw.gov.pl

- Відділ Цивільних Справ та Іноземців (Wydział Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców)
ul. Przy Rondzie 6, Краків
тел. 12 422 31 05
факс 12 422 30 19
- Районний Центр Допомоги Сім'ї (Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie)
Al. Słowackiego 20, Kraków
тел. 012 634 42 66 зовнішній. 563 – 569
- Міський Центр Соціальної Допомоги (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej)
Різні підрозділи в залежності від місця проживання в Кракові. Щоб вибрати правильний, необхідно вказати адресу проживання в розділі “знайти філію”: „znajdź filię”: <http://www.mops.krakow.pl/znajdz-filie>
<http://www.mops.krakow.pl/znajdz-filie>

8.2. Організації

- Центр Правової Допомоги ім. Халіни Неть (Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć)
вул. Krowoderska 11/7
Юридична допомога для осіб, які прагнуть отримати статусу біженця та іноземців у процедурі повернення на батьківщину
- Польська Гуманітарна Акція (Polska Akcja Humanitarna)
вул. Szewska 4, 31-009 Краків
тел. (012) 42 15 771
e-mail: krakow@pah.org.pl
Матеріальна допомога
- Карітас Краківської Архієпархії (Caritas Archidiecezji Krakowskiej)
вул. M. Ossowskiego 5, 30-656 Краків
тел. 12/ 637 07 12, 12/ 638 07 08
Соціальна допомога
- Допомога Отця Піо (Dzieło Pomocy Ojca Pio)
вул. Loretańska 11, 31-114 Краків
тел. (12) 422-48-03
Соціальна допомога, медичні консультації
- Центр Втручання В Кризових Ситуаціях (Ośrodek Interwencji Kryzysowej)
вул. Radziwiłłowska 8b, Краків
тел. 012 421 92 82
Психологічна допомога

- Товариство Жінок Проти Насильства (TowarzystwoKobietyPrzeciwPrzemocy)
вул. Chodkiewicza 17, Краків
тел. 012 429 55 42
Проблеми, пов'язані з насильством в сім'ї, кризове втручання, надання юридичних консультацій
- Студентська Юридична Консультація Ягелонського університету (Studencka Poradnia Prawna UJ)
вул. Krasieńskiego 18/3 Краків
тел. 12 430 1997

8.3. Державні поліклініки та медичні центри

- Поліклініка MSW (Przychodnia MSW)
вул. Kronikarza Galla 25, Краків
Тел. 12 662 31 59
- Поліклініка при Спеціалізованому Госпіталі Ю. Дітла (Przychodnia Przychodnia przy Szpitalu Specjalistycznym J. Dietla)
вул. Skarbowa 4, Краків
Тел. 12 62 70 687
- Поліклініка при Крайовій Спеціалізованій Дитячій Лікарні ім. св. Людовика (Przychodnia Przychodnia przy Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym im. św. Ludwika)
Вул. Strzelecka 2, Краків
Тел. 12 619 86 15

8.4. Поліцейські відділи в Центрі міста

- Поліцейський відділ [Старе Місто]: (Komisariat policji I [Stare Miasto])
вул. Szeroka 35, Краків
Телефон: 12 61 57 712
- Відділення поліції Головний Ринок (Posterunek Policji Rynek Główny):
Rynek Główny 29, Краків
Телефон: 12 615 73 17
- Поліцейська дільниця II Гжегушки (Komisariat Policji II Grzegórzki)
Lubicz 21, 31-503 Краків
тел. 12 61 52 915, 61 57 222, 61 56 308

*Пакет був розроблений в рамках проекту
"Ласкаво просимо до Польщі", що фінансується з коштів*